

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי בר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ב

פרשת ויקרא

א. מנחות דף קד' עב'.

פרק ב' פסוק יג': "אמר ר' יצחק: מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש (= ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה')? אמר הקב"ה: מי דרכו להביא מנחה? עני! מעלה עליו אני כאילו הקריב נפשו לפני."

ב"מדרש הגדול" (כאן):

"זהו שאמר הכתוב (ישעיה נ"ז, ט"ו): להחיות רוח שפלים. אמר ר' יצחק: בוא וראה, כשהזכיר הקב"ה קרבן בהמה שהיא קרבן עשיר - לא הזכיר נפש בעליה ולא שמם, אלא אדם כי יקריב. אבל כשהזכיר קרבן מנחה שהיא קרבנו של עני, חיבבה ופירסמה, ואמר: נפש כי תקריב - כאילו הקריב נפשו. תדע לך שהרי לא היה לו אלא סולת למחיית ביתו, נטלה וטחנה ועשאה סולת והביאה קרבן ונשאר בלא כלום, העלה עליו הכתוב כאילו נפשו הוא מקריב."

אלו

1. הקושי הוא ליהו"א אק התשובה היא רציונית, מהי?
2. איך המדרש הכריז מרחיב ומסביר את דברי המכריז?
3. מה הרציון בכל זה?

* * *

ב. ברכת פרץ.

פרק ג' פסוק א':

מצינו כמה מצוות שאינם חיוביות אלא מסרן הכתוב להתנדבות לבו, שכן מצינו גבי נדבת המשכן דכתיב: מאת כל איש אשר ירבו לבו וכן קרבנות נדבה עולה, ושלמים, ומנחות וכן מצוות נזיר, לא קבען הכתוב חובה כלל, רק הרוצה יכול להתנדב לקבל נזירות, וכן כמה מצוות חיוביות שמ"מ שיעורן מסר הכי לפי התנדבות לבו כגון תרומה דמדאורייתא חטה אחת פוטרת את הכרי וכל הני דתנן שאין להם שיעור הפאה והביכורים והראיון וגמ"ח, וצריך ביאור דממ"נ אם זה נחוץ לעבודת השי"ת למה לא באו הדברים בגדר חיוב ואם אין לזה נחיצות למה גיתנו דינים אלו.

(בנה ריק)

(ממ"נ)

(אנש)

אבל נראה שענין התנדבות לש"ש במה שלא נתחייב הוא ענין מיוחד בעבודת השי"ת, והוא יסוד גדול להשגת אהבת השי"ת ויראתו. דבאמת ממה שציוותה התורה על מצוות אהבת השי"ת, [והמצוות הלא גיתנו לכל אחד ואחד מישאל] מזה מוכח ומוכרח שביד כל אדם להשיגה ולכאורה האיך אפשר לחייב על דברים שבלב שלכאורה אינו ביד אדם להשיגה, דמה יעשה מי שלבבו אינו ברור באהבתו ית"ש בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו, דבשלמא מצוות מעשיות בידו לעשותן, אבל מצוות שבלב הא אינו בידו, ואמנם רבותינו הקדמוני ז"ל ביארו דרכים כיצד יגיע לאהבת הבורא ית"ש, הרמב"ם ז"ל בס"ב מיסודי התורה מבאר שהאהבה באה ע"י התבוננות ברוממותו ית"ש ע"ש לשונו הקדוש והחסיד בתורה מבאר שיסוד האהבה באה ע"י התבוננות בסובתו ית"ש ורוב חסדו עמנו, אבל מה יעשה אדם שיש לו טמטום הלב ואינו מתעורר לאהבה אפילו כשלומד בעינים אלו כהנה וכהנה.

חוקה
החוקה

ויקרא

אולם כבר כתב המסיי פ"ו לענין מדת הזריות דכמו שהתלהטות הפנימית מביאה לידי זריות הגוף, כמו כן הוא בהיפך שהתנועה החיצונית מעורר את הפנימית כי ע"י זריות בפרעל מעורר בעצמו באמת התלהטות ושמה פנימית וזה שכתוב: ונדעה נרדפה לדעת את ה' "

ה' ז' ע"י

וככל החזיון הזה הוא גם כן בענין אהבה להשי"ת ולתורתו [וכן בשאר מדות] שכמו דאהבה פנימית מביאה לידי התנדבות להיות מותר משלו למען כבודו יתברך, כמו כן ע"י פעולת התנדבות להיות מותר משלו [במה שלדעתו אינו מחוייב בדבר] לש"ש בשביל כבודו יתברך כן יתעורר בלבו אהבה באמת והתקשרות להשי"ת ולתורתו, ולפי ערך ריבוי ההתנדבות כן יעורר לעומתו ניצוצי אהבת השי"ת, ואין חילוק בעניני ההתנדבות באיזו דרך הוא עושה [כי הרבה דרכים להתנדבות לעבודת הבורא ית"ש, יש מתנדב לש"ש להרבות ביגיעת התורה, ויש בתפלה במסי"ג, ויש ברבוי צדקה וחסד, ויש בדקדוק עצום בכל דיני התורה, ויש בויכוי הרבים, וכן כמה וכמה דרכים במילי דחסידותא הכל הולך אל מקום אחד] כי לפי ריבוי הוויתור משלו למען השי"ת כמו כן יתעורר לעומתו הרגשת אהבה והתקשרות להבורא ב"ה, וזה בדוק ומנוסה ונמצא שגם מצוות הלבבות יש היכולת ביד האדם לקיימם לקנותם ע"י פעולות במעשה מתוך התנדבות למען שמו.

ה' ז' ע"י

ואפשר שלתכלית זו נתנה התורה דיני קרבן נדבה וכן שאר דינים שאינם חובה אלא יכולים לבוא בהתנדבות כי כל זה מועיל מאוד לעורר את האהבה עד שתחפץ. ואילו היתה חובה אינו מתעורר כל כך על ידי זה לאהבתו ית"ש מאחר שעכ"פ מוכרח ומחוייב בזה והרי זה לא כמשתדל לקרבת השי"ת אלא כפרע חוב.

ה' ז' ע"י

ובפרט זה עדיפי גרים ובעלי תשובה משאר ישראל, כיון שהם התקרבו מרצונם לקבלת עול מלכות שמים, ומרגישים שעובדים בהתנדבות [אע"פ שבאמת אחר שנתגייר כבר הוא מחוייב ועומד ככל ישראל, מ"מ הרגשתו הוא בתקופה הראשונה שעובד בהתנדבות, מאחר שהוא עצמו מרצונו הכניס עצמו בעול התורה] ואפשר דמה"ט הגרים מדקדקים במצוות טובא כמש"כ התוס' קידושין ד"ע בשם ר"א הגר ז"ל עיי"ש והוא לפי שהעובד בהתנדבות מתעורר ביותר לעבודתו ית"ש וכמשנ"ת. והמה מרגישים שעבודתם הוא בהתנדבות שהרי מרצונם התקרבו להשי"ת וע"י מתקשרים ביותר לאהבתו ית' ולאהבת תורתו הקדושה.

ה' ז' ע"י

וידועים דברי הרוקח שכתב: אין חסידות כתחילתו, וכנראה שהוא גם כן מה"ט, כי ההתחלה באה בהתנדבות להתקרב להבורא יתברך ועל ידי זה הוא בהתלהבות עצומה ואח"כ חזר החסידות והלפנים משורת הדין אצלו כדבר שבחובה ושוב אין לו אותה התלהבות שבתחילתו

ה' ז' ע"י

אלות

1. קטצ הראשון מצלה פרשנו את ההקדל בין חיוב לבין נדבה, מהי הסדרתו לכך לפי הדמאות de מצוות שהוא נותן?
2. אט זה התנדבות איך זה מצוה?
3. פרשנו מצלה קושי רציוני-מצוי: איך אפשר לקבל פקודה לאהוב, מהי תשובתו לקושי זה?
4. מה ההקדל בין הרמב"ם ובין בצל "חובות האלפנות" בהסכרם איך להביע לאהבת ה'?
5. איך בצל "מסילת ישרים" מסביר זאת?
6. איך ההתנדבות עושה זאת?
7. חמס דרכים מונה פרשנו לסיבת ההתנדבות ולמצאותיה, התוכף למנותן ולהסבירן?
8. מה יכול האדם "לקנות" ע"י פצולות ההתנדבות?
9. איך זה מתקשר לקרבנות נדבה?
10. כמה הדמאות de לריס מסייעת לו?
11. מה מוסיף בצל "הרוקח" בדבריו?
12. לאור כל זאת מה רוצה פרשנו ללמדנו כאן?

* * *

ויקרא

ג. ספר החינוך.

פרק מצוה צה:

"הלוא אמרנו כי עיקרי הלבבות תלויין אחר הפעולות, ועל כן כי יחטא איש, לא יטהר ליבו יפה בדבר שפתיים לבד, שיאמר בינו ולכותל חטאתי לא אוסיף עוד, אבל בעשותו מעשה גדול על דבר חטאו, לקחת ממכלאותיו עתודים, ולטרוח להביאם אל הבית הנכון אל הכהן, וכל המעשה הכתוב בקרבני החוטאים. מתוך כל המעשה הגדול ההוא, יקבע בנפשו רוע החטא וימנע ממנו פעם אחרת... ועוד נוסף דברים על צד הפשט ונאמר כי מזה השורש ציוה הא-ל להקריב לעולם מהדברים שלב בני אדם חומד מהם כמו הבשר והיין והפת, כדי שיתעורר הלב יותר עם העסק בהם, ולעני חיוב להביא מעט קמחו אשר עיניו וליבו עליו כל היום.

ועוד יש התעוררות אחר ללב בקרבן הבהמות מצד הדמיון שגוף האדם והבהמה ידמו בכל עניניהם, לא יתחלקו, רק שבזה ניתן השכל ולא בזה. ובהיות גוף האדם יוצא מגדר השכל בעת החטא, יש לו לדעת שנכנס בעת ההיא בגדר הבהמות... ועל כן נצטוו לקחת גוף בשר כמוהו, ולהביאו אל המקום הנבחר לעילוי השכל ולשרפו שם ולהשכיח זכרו, כליל יהיה, לא יזכר ולא יפקד תחת גופו, כדי לצייר בליבו ציור חזק שכל ענינו של גוף בלי שכל - אבד ובטל לגמרי, וישמח בחלקו בנפש המשכלת שחננו הא-ל שהיא קיימת לעולם... ובקבעו בנפשו ציור זה, יזהר מן החטא הרבה...

ואל יקשה עליך בהנחת טעם זה, איך נביא קרבן נדבה לעולם? כי טעמנו זה יסבול גם הנדבות. שאחר שאמרנו שהקרבן דמיון להשפלת הגופות ולעילוי הנפשות, אף בלא חטא ידוע ימצא בו המקריב תועלת לקחת המוסר."

"כי הקרבן בבעלי חיים הוא באמת דמיון חזק אצל האדם להכניע ולהשפיל הנפש המתאוה והחוטאת, כמו שהוא רואה שבעל חיות כמותו, אלא שאין בו שכל, נשרף וכלה.. והקרבן במה שהוא שאינו בעל חיים, אף על פי שהוא בא גם כן להכניע היצר שיראה האדם כי בשביל חטאו נצטרך לשרוף ממונו ולכלותו, ובאמת אין דמיונו חזק כמו בבעלי החיים, ומן הדומה לפי הפשט, כי על כן יקרא מנחה, מפני שענינה מעט מקרבן בעל חיים."

שאלות

1. "עיקרי הלבבות תלויין אחר הפעולות" התוכף להסביר כאלו זה ולהביא דוגמאות לכך?
2. איך לפי זה מפיץ המצפה?
3. למה מקריבים דוקא בשר, יין ופת?
4. למה פהמות דוקא, במה הלוח והלונה ביניהם לפי בני אדם באים לחנך את החוטא?
5. אחרי כן זה איך זה מסתדר עם קרבן נדבה?
6. למה הקרבן נקרא "מנחה"?

* * *

ד. הכתב והקבלה.

פרק ד' פסוק יג':

(יג') כל עדת. אלו סנהדרין (כשי"י מרכוזים). חסר שם"י שם עדת ולשון עדי וקסוטי. מן ואת המזר ואת העדות (וי"ב י"א) כלומר אותן המיוחסים והמשובטים שנעם (ד"א פירוש גליון סנהדרין). וכתיב בתיב העדה הניוחדת שניטראל (ד"א חוקים גליון סנהדרין) והם הסנהדרין הגדולה המושבטים הנודותים הסודות וניחוחן ועולותיהם נחמנות החורה, ויחיה שאמר (פנחס כ"ז) וכל בני ישראל וכל העדה, ויורכזים אלו לפי שם עדת הסנהדרין. ואם נחזיק על היראות הפרטית שנמלה עד לפי החלמות האותיות המסתברות עשו לפיכך ונאמרו, יא לנו אנתות נגמרת שם עדת על הסנהדרין, כי יורכז. א', על כנפי ופנחס המסתבטם לדבר אחד (סנהדרין) ושפטו העדה. ויורכז. ב', על החורה והנאות בכלל, ועדותיו או הלומים (סנהדרין קל"ג) ויקם עדות ציעקב וחורה, לר העדה חתום חורה (ישעי ח'), ויורכז. ג', על יסוד ושייכות גדול לדבר (בעשטימות) במקום או צופן או בעולה וכדומה, כמו ואם לנטי יענה, וועדתי לך שם, וכל היראות האלה ותחמדים בשם עדת הסנהדרין, כי הם הם הסנהדרין הגדולה בענין החורה, לייחד לכל עולה ונלוה, אם הזמן באיזה מן הזמנים הנגמרת ונאמרו זמן לל, אם המקום באיזה מן המקומות חיוז קיום הנאות, אם באיזה על איזה מן האנשים חיוז הנאות ונעולת וניי וזה הסטור, אם בצופן הסעולה איזה מן האנשים הנאמרים של חורה שנתכנן, ולכריים להסתבר קיימים כדלוי כפי דעת נותן החורה ית', כי כל אלה אינם נפרדים בחורה שנתכנן, ולכריים להסתבר ע"י החורה שנתכנן, והסנהדרין הם הנקבלים הנאמרים של חורה שנתכנן, ולכריים להסתבר ע"י החורה שנתכנן (בעשטימות סנהדרין). וזה נכון אמנם (בעשטימות סנהדרין) אמור דק ל' ע"ב) לחורה ולחמדים, לחורה דא חורה שנתכנן דא חורה שנתכנן:

שאלות

1. לכאורה מה הקושי האפשרי כאן?
2. איך פרשנו מסביר את האפשרות שהורה יכול עם להיות משון קיוס?
3. פלוס סיבות נותן פרשנו לקריאת הסנהדרין בשם "צדה" התוכף למנותן ולהסבירן?
4. זמן, מקום והאדם הנכון, איך פלוס אלה נכנסים להצדקת תפקיד הסנהדרין?
5. איך זה מסביר את השימוש בשם "צדה" דוקא?
6. איך הוא מצדיר "לתורה ולתצורה" לפי זה?

* * *